

Ambitiedocument

Reis langs de Weerijs

van Nassau tot van Gogh

*Een doorlopend fietspad langs de Aa of Weerijs
van de Bredase singels naar de Belgische grens en verder?*

Mei 2016
Stichting Fiets Mark en Weerijs

REIS LANGS
DE WEERIJS

Voorwoord

Graag willen we ons voorstellen: wij zijn de leden van stichting "Fiets Mark en Weerij's. Betrokken inwoners uit de gemeente Zundert die vanaf 2011 in verschillende samenstellingen, gewerkt hebben aan het creëren van draagvlak en verzamelen van informatie voor een fietspad langs rivier de Aa of Weerij's.

We hebben ons een doorlopend fietspad langs de Aa of Weerij's ten doel gesteld van de Bredase singels naar de Belgische grens. Dit naar het voorbeeld van het fietspad langs rivier de Mark met als ultiem einddoel: de realisatie van een fietsdriehoek onder Breda. Vandaar de naam van onze website "Fiets Mark en AA".

Stelt u het zich eens voor, fietsen vanaf Breda bijvoorbeeld stroomafwaarts langs de Mark richting Meersel-Dreef. Na een dwarsdoorsteek te nemen (dit kunnen er meer zijn) via het geboortedorp van Van Gogh, het mooie Rijsbergen of het grensdorp Wernhout, stroomopwaarts langs de Aa of Weerij's terug richting Breda. Grensoverschrijdend fietsen op een fietspad van biobased materiaal hoort in de toekomst misschien ook tot de mogelijkheden.

Dit ambitiesdocument is gebaseerd op het rapport 'Fietsen langs Aa of Weerij's'. Dit rapport uit 2015 is opgesteld door Anja van den Berg, studente aan het NHTV (University of Applied Sciences) te Breda waar zij de opleiding Mobiliteit volgt. Dit rapport kunt u raadplegen door het op te vragen via maderijs@gmail.com.

Ons ambitiesdocument "Reis langs de Weerij's" zal u zeker inspireren. Dit zal uitgewerkt worden in een belevingsroute met informatie over dit prachtige gebied wat betreft cultuurhistorie, landschapsbeleving, toeristische bezienswaardigheden en waterweetjes. Het doel is een geweldige ontdekkingstocht langs de Aa of Weerij's om optimaal dit beekdalenlandschap te ervaren.

Dit is ons ambitiesdocument met de doelstelling en strategie voorzien van mooie beelden. De technische aspecten van de route en de knelpunten (hoofdstukken 2 en 3) zijn na te lezen op onze website www.fietsmarkenaa.nl.

Ga met ons mee op reis langs de Weerij's!

Samenvatting

In dit ambitiedocument “Reis langs de Weerij” (op de website www.fietsmarkenaa.nl hoofdstuk 2) is een beknopte inventarisatie te vinden van de bezienswaardigheden, landschaps- en cultuurhistorische waarden in het projectgebied. Er zijn veel interessante locaties aan te wijzen waarbij informatieborden kunnen worden geplaatst zoals bij de Wal van Mendoza, het Van Gogh-centrum, de dahliavelden van de bloemencorsobuurtenschappen, de boomkwekerijen.

In hoofdstuk 3 is een overzicht gemaakt welke fietsmogelijkheden langs de Aa of Weerij er nu bestaan en welke fietspaden er op korte termijn gerealiseerd en gefinancierd worden. De aandachtspunten en knelpunten zijn beschreven. In het tracé is rekening gehouden met de realisatie van de door het waterschap aan te leggen ecologische verbindingzones. Uit een gesprek met vertegenwoordigers van Routebureau Brabant en Regio West-Brabant bleek dat het fietspad vrij eenvoudig kan worden opgenomen in het fietsknooppuntennetwerk.

In paragraaf 3.5 is het toekomstige tracé geschetst met een planning. Over het tracé is verschillende malen overleg gevoerd met ambtelijke en politieke vertegenwoordigers van de gemeente Breda en Zundert en het waterschap Brabantse Delta. In de planning is duidelijk te zien dat er ook nog veel onderzocht moet worden of dit tracé haalbaar is.

Op basis van al deze gegevens is een prioriteitsstelling gemaakt. Gelet op het feit dat het Bredase college in augustus 2015 één miljoen euro heeft opgenomen in het bestuursakkoord “Focus op vooruitgang” voor fietspaden langs de Aa of Weerij, is de realisatie van deze fietspaden op Bredaas grondgebied vrij zeker. Enkele fietsmaatregelen en –paden in dit gebied (incl. brug nabij Hofdreven in Rijsbergen) worden gerealiseerd in het kader van het Inrichtingsplan Weerij-Zuid en moeten in 2017 gereed zijn. Helaas zonder een fietspad tussen het Kruispad Rijsbergen en de Bakkebrugstraat Zundert.

Daarom ligt onze prioriteit bij dit deel van het toekomstige fietspad. Ook omdat dit gedeelte is opgenomen in het Inrichtingsplan Weerij-Zuid. Dit betekent dat inmiddels grond is aangekocht voor schouwstroken en voor de realisatie van een recreatieve bundel incl. fietspad en dat de aanleg van een fietspad planologisch is afgekaderd. Realisatie en financiering van het fietspad moet gebeuren door de gemeente Zundert.

Het deel van het tracé in Zundert onder de Bakkebrugstraat richting Belgische grens zal op lange termijn opgepakt gaan worden. Grensoverschrijdend fietsen op een duurzaam fietspad hoort in de toekomst wellicht tot de mogelijkheden. Dit moet verder onderzocht worden.

Vervolgens is in hoofdstuk 4 ingegaan op de ambities van het plan en de potenties van het projectgebied op het gebied van economie en toerisme. Een belangrijk argument om geld ter beschikking te stellen voor dit fietsinitiatief is de vrijetijdseconomie. Er is een inschatting gemaakt aan extra inkomsten op jaarbasis voor horeca-ondernemers en eigenaren van B&B's, campings en hotels. Hierbij is aangetekend dat het inkomsten zijn voor de totale omgeving en het moeilijk in te schatten valt hoeveel fietsers gebruik maken van dit fietspad langs de Aa of Weerij en dit moet ondersteund worden door marketing- en promotie-activiteiten. Belangrijke voorwaarde is dat het fietspad wordt opgenomen in het fietsknooppuntennetwerk.

Vanuit burgerorganisaties en vanuit de politiek is er veel draagvlak voor dit initiatief. Het fietspad langs de Aa of Weerij is al in veel lokale beleidsdocumenten te vinden.

Er is kort ingegaan op de kosten van de verschillende verhardingsmaterialen voor de realisatie van nieuwe fietspaden. Naast het kostenaspect zijn er, volgens ons, nog meer argumenten om te kiezen voor halfverharding. Er zijn allerlei experimenten met duurzaam biobased materiaal voor fietspaden dat nog goedkoper is dan de gebruikelijke materialen. Het verkrijgen van een Interregsubsidie bij de E.U. zou hierbij zeer van pas komen. Deze optie moet nog verder onderzocht worden. Grensoverschrijdend en innovatief zijn hiervoor kernvoorwaarden.

Het idee is om een zo breed mogelijk publiek te trekken. Dit willen we bereiken door het realiseren van een educatieve route die door middel van infopanelen en een app uitgebreide informatie verschaft over de omgeving. Ook kan deze fietsroute voorzien worden van natuur- en waterspeelplaatsen die uitleg kunnen geven over verschillende wateraspecten.

Er kunnen rustpunten worden ingericht voorzien van informatiepanelen, banken en prullenbakken. Deze route wordt ondersteund door een app en een website die nu al gedeeltelijk met informatie is gevuld. De bedoeling is om deze aan te vullen met historische kaarten.

Het belangrijkste is nu om het fietstracé langs de Aa of Weerijis sluitend te maken. Het fietspad kan niet gerealiseerd worden zonder voldoende draagvlak vanuit de politiek en de bevolking en is er geld nodig voor de realisatie. Dit is beschreven in de strategie.

Onze strategie houdt in dat het draagvlak verbreed wordt, naamsbekendheid aan het nieuwe fietspad wordt gegeven en voor de aankleding van de route geld wordt gevonden. We gaan subsidiemogelijkheden laten onderzoeken en donateurs en sponsors proberen te vinden.

De Aa of Weerijis in het Zaartpark (Breda).

Onderzocht moet gaan worden of het fietspad langs de Aa of Weerijis onderdeel kan gaan uitmaken van de “Weerijis Experience” (zie 5.4). Hopelijk worden hiermee twee vliegen in één klap geslagen voor de 076-regio! **De realisatie van een fietspad én een kanoroute naar de oorsprong van de Weerijis in België.** Een en ander zou kunnen passen in onze fietsdriehoek. Wellicht een symbiose tussen kano en fiets?

Inhoudsopgave

cursieve gedeelte is terug te lezen op de website: www.fietsmarkenaa.nl

Hoofdstuk 1 Inleiding

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Doelstelling

Hoofdstuk 2 De Omgeving

- 2.1 *Gemeente Breda*
- 2.2 *Gemeente Zundert*

Hoofdstuk 3 De Route

- 3.1 *Bestaande fietspaden in de omgeving*
- 3.2 *Bestaande fietsroutes langs de Aa of Weerij*
- 3.3 *Opname in het fietsknooppuntennetwerk*
- 3.4 *Aandachts- en knelpunten*
- 3.5 Tracé, planning en prioriteitsstelling

Hoofdstuk 4 De Ambitie

- 4.1 Economisch Impact
- 4.2 Draagvlak
- 4.3 Kosten aanleg en onderhoud fietspad
- 4.4 Ideeën over de route, materiaal, informatie- en rustpunten
- 4.5 Gezondheidsaspecten

Hoofdstuk 5 Strategie

- 5.1 Financiering
- 5.2 Onderhoud
- 5.3 Draagvlak uitbreiden en netwerken
- 5.4 Weerij Experience
- 5.5 Logo branding marketing

Bijlage 1: Beoogd tracé fietspad

Bijlage 2: mogelijke inkomsten op jaarbasis voor de recreatieve bedrijven in de omgeving van Zundert en Breda

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Een paar heel simpele ideeën liggen aan dit burgerinitiatief ten grondslag, fietsen en recreëren langs het water is fantastisch. Het fietspad langs de Mark richting de Belgische grens is op zondag heel erg druk. Waarom zijn er in het Inrichtingsplan Weerij-Zuid niet meer fietspaden opgenomen en waarom richt je de schouwstroken langs de Aa of Weerij niet in als fietspad?

Dit fietspad is zeer gewenst, omdat steeds meer mensen dichtbij huis willen recreëren in een schone en groene omgeving, ver weg van het autoverkeer, lawaai en uitlaatgassen. De elektrische fiets en de zogenaamde Speed Pedelec (fiets met trapondersteuning) vinden gretig aftrek; de onstuitbare opmars van de fiets(er) die haar weerga niet kent.

Men kan sowieso stellen dat de fiets enorm in populariteit is gestegen in heel Nederland, ook in Breda, getuige de nieuwe Facebookpagina van "Breda Bicicletta" en het onlangs geopende Bredase fietscafé "Kamu" in de Boschstraat volgens nieuw concept; niet alleen een fietswinkel en -makerij maar ook een fietscafé! Uit onderzoek van het Vrijetijds huis Brabant blijkt dat 23% van de toeristen in Nederland naar Noord-Brabant komt voor een fietstocht. De omgeving van de Aa of Weerij is een ideale plek om het fietsrouten netwerk uit te breiden.

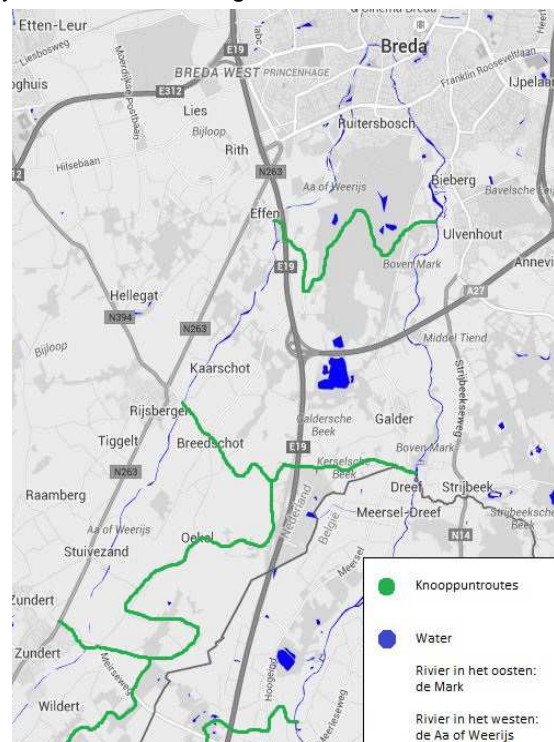
In het verleden ontstonden dorpen en steden langs rivieren. Breda is ontstaan op de plek waar de Mark en Aa of Weerij samenkomen. Echter in de gemeente Zundert ligt de rivier ver van de bebouwing af en is vanuit historisch oogpunt verklaarbaar.

Breda ligt in het beekdalenlandschap van de rivieren de Mark en de Aa of Weerij (zie figuur 1.1). Het Mark-fietspad geniet veel bekendheid bij Bredanaars. De waarde en schoonheid van de Aa of Weerij is wat onderbelicht.

De realisatie van het fietspad past ook in het beleid van streeknetwerk Landstad de Baronie die zich ten doel stelt stad en platteland met elkaar te verbinden en de streekidentiteit te versterken. Het fietspad kan hiertoe bijdragen.

Belangrijkste aanleiding voor dit initiatief is de presentatie in 2010 van het Inrichtingsplan Weerij-zuid. Dit werd opgesteld door de Bestuurscommissie Weerij-Zuid namens de gemeente Breda en Zundert, waterschap Brabantse Delta, Brabants Landschap en Dienst Landelijk Gebied.

Inmiddels is dit plan op 6-11-2013 onherroepelijk geworden. Doel van dit plan is uitvoering van een herverkaveling (lees ruilverkaveling) in het gebied waarvoor landbouw-, recreatieve- landschaps-, water-, bodem- en natuurbelangen naast elkaar moesten worden afgewogen. Enkele bewoners vonden dat er in dit plan veel te weinig fietspaden waren geprojecteerd.

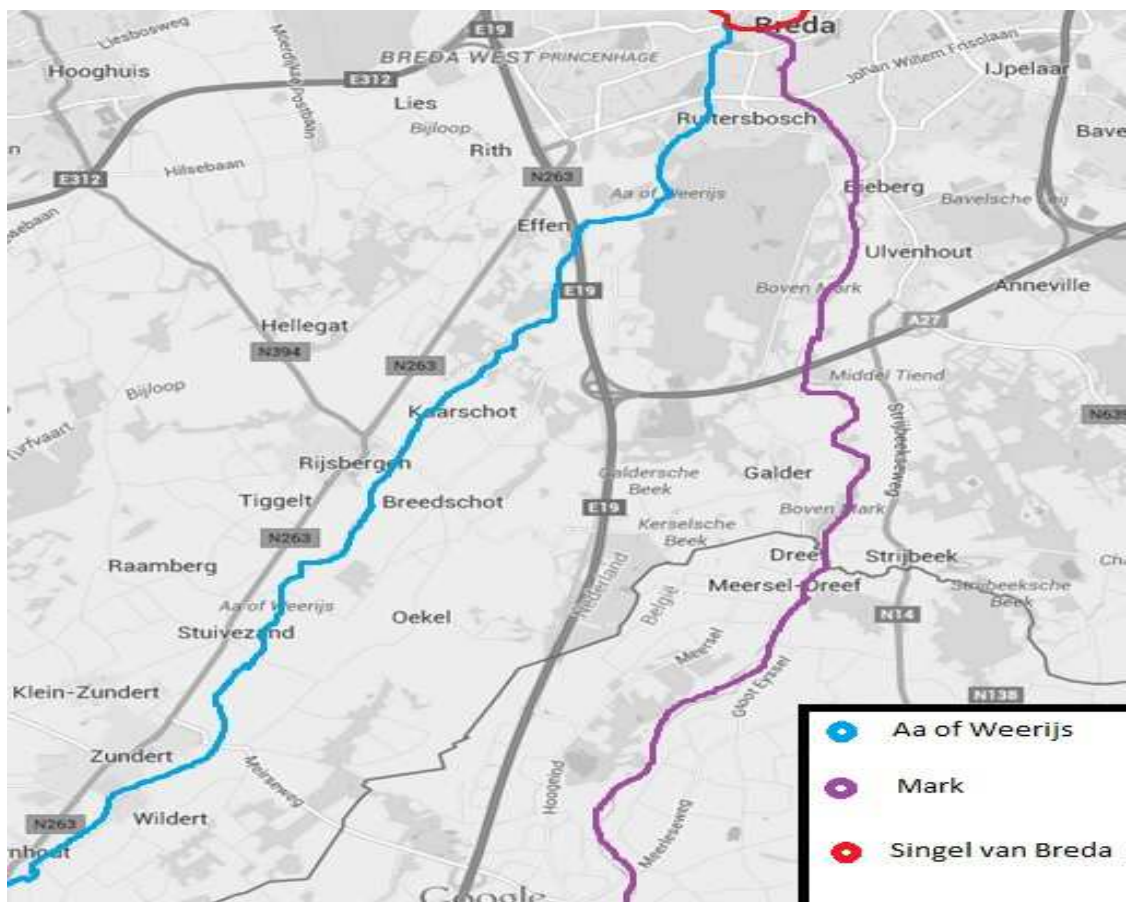
Figuur 1.1 Fietsdriehoek met knooppuntroute als doorsteek.

1.2 Doelstelling

Het druk befietste, succesvolle fietspad langs de Mark verdient navolging langs de Aa of Weerij. Het doel van ons initiatief is dan ook het succes van dit fietspad te vertalen naar de Aa of Weerij, op het traject Breda – Belgische grens en wellicht in de toekomst grensoverschrijdend.

Daarom is stichting Fiets Mark en Weerij opgericht die zich sterk maakt voor de realisatie van een doorlopend fietspad langs de Aa of Weerij. Een secundaire doelstelling is de realisatie van een fietsdriehoek ten zuiden van Breda, waarbij twee zijden van de driehoek langs de Mark en Aa of Weerij lopen en een of meerdere dwarsdoorsteken als derde zijde kunnen fungeren.

In dit document is te lezen waar het fietspad aangelegd kan worden, welke ambities er voor het fietspad zijn en wat hiervoor nodig is.

Figuur 1.2 De loop van Mark en Aa of Weerij ten zuiden van Breda, vanaf de Bredase singels tot de Belgische grens.

Hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3

Op de website www.fietsmarkenaa.nl zijn de hoofdstukken 2 en 3 terug te lezen. Hoofdstuk 2 beschrijft de bezienswaardigheden van de omgeving rondom de Aa of Weerijs

<http://www.fietsmarkenaa.nl/ambitiedocument-de-omgeving-hoofdstuk-2>

In het derde hoofdstuk worden de knelpunten van het tracé beschreven

<http://www.fietsmarkenaa.nl/ambitiedocument-de-route-hoofdstuk-3>

3.5 Tracé, planning en prioriteitsstelling

Wanneer de bestaande fietspaden en de gewenste fietspaden bij elkaar worden opgeteld, komt er een tracé uit. Dit is weergegeven op een kaart (zie bijlage 1). De planning vloeit voort uit de bestuursdocumenten waarin het fietspad is opgenomen.

Tabel 3.1 Planning (zie ook kaart bijlage 1)

Kleur	Tracé	Planning
Blauw	Bestaande (fiets-) paden en fietspaden die gerealiseerd worden op grond van Inrichtingsplan Weerijs-Zuid incl. de brug vanaf de Hofdreven.	Inrichtingsplan Weerijs-Zuid onherroepelijk 6-11-2013 (Uitspraak Raad van State). Fietspaden en -maatregelen uit Inrichtingsplan Weerijs-Zuid zijn uiterlijk voorjaar 2017 gereed
Roze	Aandachtspunt 1 Knelpunten 1 en 2 gemeente Breda	Deze punten moeten uiterlijk in 2017 opgelost zijn. Opgenomen in het Bredase bestuursakkoord "Focus op vooruitgang" dd. 8-2015
Rood / streep	Knelpunt 3 Kruispad-Bakkebrugstraat gemeente Zundert	
Rood / veel stippen	Knelpunt 4 Bakkebrugstraat-Wildertsedijk gemeente Zundert	
Rood / weinig stippen	Knelpunt 5 Wildertsedijk-Belgische grens gemeente Zundert	
Geel	Knelpunt 6 grensoverschrijdend richting Wuustwezel en Hoogstraten	

De totale lengte van de fietsroute tussen de Bredase singels en de Belgische grens is afgerond 25 kilometer. Een groot deel van het tracé ligt er al of wordt aangelegd in het kader van het Inrichtingsplan Weerijs-Zuid. Het roze gedeelte van het tracé wordt aangelegd door de gemeente Breda. Op basis van al deze gegevens is een prioriteitsstelling gemaakt voor het gedeelte waar nog geen planning voor is gemaakt.

Het deel van het tracé waar nog geen geld voor is, ligt op het grondgebied van de gemeente Zundert. Het college had voor het gedeelte Kruispad-Bakkebrugstraat een bedrag in het coalitie-akkoord gereserveerd, maar helaas is dit bedrag wegbezuinigd. Dit deel ligt eveneens in het plangebied van het Inrichtingsplan Weerijs-Zuid. Voor het fietspad is grond aangekocht en de realisatie is planologisch afgekaderd. Ruimte voor het fietspad is gereserveerd op de bestemmingsplankaart van het ontwerpbestemmingsplan "Landgoed Weerijs". Realisatie hiervan hangt dus alleen nog af van het vinden van euro's. Daarom heeft dit wegvak onze prioriteit.

Het deel van het tracé in Zundert onder de Bakkebrugstraat naar en wellicht over de Belgische grens zal op lange termijn opgepakt gaan worden.

4. De Ambitie

4.1 Economisch impact

Een fietspad heeft invloed op de vrijetijdseconomie. De vrijetijdseconomie is het geheel aan omzet en banen ten gevolge van de vrijetijdssector. Van de Brabantse werkgelegenheid bevindt 9% zich in de vrijetijdssector. Het aantal banen wordt groter naarmate er meer recreatie plaatsvindt en meer toeristen de omgeving bezoeken. Rondom de provinciale verkiezingen van 2015 heeft een aantal vertegenwoordigers van het buitengebied aandacht gevraagd voor de vrijetijdseconomie door de presentatie van het “*Manifest Brabant Buiten: Verbindingen versterken!*” In dit manifest wordt ook opgeroepen tot het blijven investeren in een goed wandel- en fietsnetwerk, omdat dit netwerk het fundament vormt van de recreatie-economie.

Uit de *recreantenatlas 2013 Regio West-Brabant* van het *Vrijetijdshuis Brabant* blijkt dat 52% van de inwoners van de gemeente Breda in hun vrije tijd een fietstocht maakt voor hun plezier. In de gemeente Zundert bedraagt dit aantal 55%. In het rekenvoorbeeld (bijlage 2) is uitgegaan van de schatting dat een kwart van dit inwonertal eenmaal per jaar gebruik maakt van het fietspad langs de Aa of Weerijns en het kengetal dat per persoon per recreatieve fietstocht in Noord-Brabant gemiddeld € 2,71 wordt uitgegeven. (*Factsheet recreatief fietsen in Brabant, november 2013*). Op basis van het inwonertal en deze kengetallen is een schatting gemaakt voor inkomsten voor de horeca in de regio.

Daar komen de inkomsten door toeristen nog bovenop. Uit de *Tendrapportage Brabant (Vrijetijdshuis Brabant, 2013, p.32)* blijkt dat 23% van de Nederlandse toeristen in Nederland naar Brabant komt voor een fietstocht. Per persoon per uitstapje in Brabant wordt gemiddeld €18,86 uitgegeven. Het aantal fietsers en wandelaars neemt sinds 2010 weer toe, waardoor de inkomsten door toeristen verder zullen toenemen (*Tendrapportage Brabant, 2013*). Verder zijn er in 2014 1,3 miljoen Nederlanders geweest die een fietsvakantie in Nederland hebben ondernomen. Per persoon per vakantie wordt gemiddeld € 324,- uitgegeven (*Stichting Landelijk Fietsplatform, 2015*). Wanneer er meer fietspaden worden aangeboden via VVV's en dergelijke zullen meer toeristen en vakantiegangers naar deze omgeving komen.

Om een inschatting te maken van de hoeveelheid fietsers die op een dag gebruik maken van een recreatief fietspad is naar telgegevens gezocht van recreatieve fietspaden in de omgeving. Alleen van het (snel-)fietspad, vanaf de Tuinzigtlaan in Breda, langs het Liesbos naar Etten-Leur zijn telgegevens beschikbaar en kan een indicatie geven van het aantal fietsers dat gebruik zou kunnen maken van het recreatieve fietspad.

Vanuit de gemeente Tilburg zijn telgegevens beschikbaar gesteld van recreatief fietspad het ‘Bels Lijntje’, tussen Turnhout (België) en Tilburg. Om een goed beeld te krijgen zou het aantal fietsers van het fietspad langs de Mark geteld moeten worden.

In bijlage 2 zijn de mogelijke inkomsten op jaarbasis voor de recreatieve bedrijven in de omgeving van Zundert en Breda geschetst. Het geeft inzicht in welke inkomsten het fietspad voor de omgeving zou kunnen genereren. Hierbij wordt aangetekend dat het de totale inkomsten voor **de regio** zijn, dus voor de toeristen en dagjesmensen moet er een schatting worden gemaakt van het aantal fietsers dat gebruik gaat maken van het fietspad langs de Aa of Weerijns.

De politiek gebruikt als argument onder andere de vrijetijdseconomie. Het fietspad zal zeker op jaarbasis een verhoging betekenen aan extra inkomsten voor de bestaande horecaondernemers, eigenaren van B&B of hotels. Ook de bestaande musea in de directe nabijheid van de Aa of Weerijns zal dit geen windeieren leggen. Belangrijk is dat het fietspad wordt opgenomen in het fietsknooppuntnetwerk.

4.2 Draagvlak

Vanaf de start van dit initiatief in 2010, zijn veel gesprekken gevoerd met verschillende partijen. Hierdoor is al veel draagvlak verkregen voor de aanleg van het fietspad. De gemeente Breda geeft in haar *Structuurvisie Breda 2030* aan dat er meer recreatie aan het water moet kunnen plaatsvinden. Bij het aantreden van het nieuwe college van burgemeester en wethouders in augustus 2015 is een nieuw bestuursakkoord gesloten. In dit akkoord “Focus op vooruitgang” is voor de realisatie van een doorlopend fietspad langs de Aa of Weerijns op het grondgebied van de gemeente Breda een miljoen euro gereserveerd!

Binnen de gemeente Zundert is in het coalitieprogramma 2014-2018 het fietspad langs de Aa of Weerij opgenomen (*De koers vasthouden, coalitieakkoord gemeente Zundert 2014-2018*). Ook is het fietspad opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied, de structuurvisies van Zundert, Wernhout en Rijsbergen, de Structuurvisie buitengebied 2025, het Landschapsontwikkelingsplan en het gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan. Tevens is er in het ontwerpbestemmingsplan “Landgoed Weerij” ruimte gereserveerd voor het fietspad.

Waterschap Brabantse Delta is eveneens op de hoogte van ons initiatief. Er zijn hierover gesprekken gevoerd en de respectievelijke gemeenten moeten dit verder uitwerken.

Waterschapspartij Water Natuurlijk staat zeker achter ons burgerinitiatief.

Regio West-Brabant, Routebureau Brabant, VVV Breda en VVV Zundert, Breda Bicicletta (076 fietst), Fietzersbond afdeling Breda en provinciale afdeling, streeknetwerk Landstad de Baronie, het bestuur van de Rijsbergse Ondernemersvereniging en het PRET (Platform Recreatie en Toerisme Zundert) staan positief tegenover de realisatie van een fietspad langs de Aa of Weerij.

Ondanks het feit dat wij politiek onafhankelijk werken, ondersteunen verschillende vertegenwoordigers van politieke partijen ons initiatief zoals D’66 afdeling Breda, Groen Links afdeling Breda, PvdA afdeling Breda, Dorpsbelangen Zundert, PvdA Zundert.

D’66 provinciale fractie, Partij voor de Dieren (afdeling Noord-Brabant). Provinciale Staten van Noord-Brabant heeft het bestuursakkoord 2015-2019 “ Beweging in Brabant” aangenomen, waarin is afgesproken dat fietsverkeer gestimuleerd wordt.

Daarnaast past ons initiatief in de initiatiefnota van de (landelijke) SP, CDA en PvdA (Een stap vooruit, maart 2014) waarin gepleit wordt voor de uitbouw en een betere benutting van het Nederlandse wandel- en fietsnetwerk en voor het verbinden van stad en platteland.

Verschillende burgerorganisaties/instellingen ondersteunen ons initiatief zoals Natuur en Milieuvereniging Markkant, Wijkraad Zuid-west (Breda), Vereniging Markdal, Fietsgilde de Baronie, St. Bavo school Rijsbergen en B.V.L. werkgroep/verkeersouders, Veilig Verkeer Nederland, Brabantse Milieu Federatie, Stichting 076 fietst: (<http://www.breda.nl/fiets/> Breda Bicicletta), Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij.

Ook ondernemers ondersteunen ons, bijvoorbeeld Coöperatieve Vereniging Treeport Zundert (boomkwekers rond Zundert), Ondernemersvereniging Zundert, tuincentrum Bosrand Rijsbergen, Koninklijke Horeca Nederland, Alphons IJscreeaties Rijsbergen, Kamu fietscafé Breda, restaurant en proeverij De Ruyterhof Rijsbergen en B&B Op de Waarft (Rijsbergen).

4.3 Kosten aanleg en onderhoud fietspad

Aanlegkosten

In tabel 4.2 is weergegeven wat de aanlegkosten zijn van de verschillende typen verharding. De kosten van het materiaal zijn gebaseerd op gegevens van de gemeente Breda. De kosten van het onderhoud zijn indicatieve getallen waarbij geen rekening is gehouden met gereed maken van de ondergrond, huidige verharding en wie het onderhoud gaat uitvoeren. Op schelpen na is halfverharding qua aanlegkosten aantrekkelijker dan verharding.

Tabel 4.2 Aanlegkosten per vierkante meter naar verharding (Gemeente Breda, 2015).

Type verharding	Soort verharding	Kosten materiaal (p/m ²)
Verharding	Asfalt	€ 23,43
	Tegels	€ 20,78
	Klinkers	€ 22,25
Halfverharding	Puin	€ 7,30
	Grind	€ 12,48
	Schelpen	€ 30,00
	Ternair zand	€ 19,76

Onderhoudskosten

Om te zien of halfverharding qua onderhoudskosten ook voordeliger is, is in tabel 4.3 een overzicht gegeven van de onderhoudskosten van de verschillende soorten verharding. Gekeken naar onderhoudskosten is verharding voordeliger dan halfverharding.

Tabel 4.3 Onderhoudskosten per vierkante meter naar verhardingstype (Gemeente Breda, 2015).

Type verharding	Onderhoud per m ² per jaar
Verharding	€1,04
Halfverharding	€1,25
Zand	€0,50

4.4 Ideeën over de route, materiaal, informatie- en rustpunten

Recreatieve fietsers zijn relatief vaak 55+. Deze doelgroep is verantwoordelijk voor 54% van de recreatieve fietstochten in 2012 (*Factsheet recreatief fietsen in Brabant, november 2013*). Om meer jeugd aan te trekken zal het fietspad langs de Aa of Weerij een educatieve functie krijgen.

Materiaalgebruik

In de gemeente Breda bestaan er goede ervaringen met het verharderen met ternair zand¹ (qua gebruik, aanlegkosten en onderhoudskosten). Dit materiaal is gebruikt bij de realisatie van het fietspad langs de Trippelenberg (vanaf Houtakkerstraat) tot aan het Vonderke (brug over Aa Weerij nabij Effen).

Halfverharding past beter in een gebied met natuur- en landschapswaarden in vergelijking met asfalt. Bijkomend voordeel van halfverharding is dat wielrenners ontmoedigd worden gebruik te maken van het recreatieve fietspad. Volgens de top 10 fietsergernissen staan wielrenners op de 7^e plaats. Daarnaast is halfverharding qua aanleg de goedkoopste keuze en verschillen de kosten voor onderhoud niet veel van die van verharding. Het gebruik van het fietspad door brommers kan ontmoedigd worden door het plaatsen van poortjes, maar hierbij komt wellicht de toegankelijkheid voor minder-validen in het gedrang.

Een andere suggestie die wij samen met derden willen (laten) onderzoeken is de aanleg van het fietspad in duurzaam (biobased) materiaal². Voorbeeld hiervan is een pilot (Grontmij) van een biobased fietspad bij Emmen van biocomposiet (geperste platen van houtsnippers en biohars). Het materiaal is hard en slijtbestendig. Bij deze materiaalkeuze bestaat misschien de mogelijkheid voor Interregsubsidie bij EU. Het fietspad uitgevoerd in biobased materiaal, is wellicht goedkoper. Grensoverschrijdend en innovatief zijn hiervoor kernvoorwaarden.

Daarnaast is het mogelijk om het fietspad te voorzien van retro-reflectieve glow-in-the-dark-markering. Het materiaal geeft elke weggebruiker licht zonder dat hiervoor elektriciteit hoeft te worden aangelegd. Wat zou het mooi zijn om een fietswegvak in Zundert te voorzien van een lichtgevend "van Gogh" patroon of met dahlia's.

Breedte van het fietspad voor minder-validen

Om te weten te komen hoe een fietspad toegankelijk kan zijn voor minder-validen is gesproken met mensen van het Gehandicaptenplatform Zundert. Volgens het Gehandicaptenplatform gaat het om: Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid.

Helaas staan er over de maatvoering van fietspaden geen handvatten in het "Handboek Toegankelijkheid" van de CG Raad Nederland. De CROW-normen gaan uit voor een dubbelzijdig fietspad van een minimale breedte van 2.00 tot een maximale van 4.50 meter. Het Gehandicapten Platform adviseert een minimale breedte van 2.50 meter voor een dubbelzijdig fietspad.

¹ **Ternair zand:** Het zand is een mengsel van korrelslak en brekerzand, waarbij de fijne deeltjes (de fractie kleiner dan 0,063 mm) in het brekerzand enkel voortkomen van het breekproces van de natuurlijke stenen en eventueel van de hoogovenslak. (*Standaardbestek 250 versie 3.1, 2014*)

² Biobased economy is de ontwikkeling van materialen gebaseerd op biomassa als grondstof (recyclen van materiaal).

Er moet ook ruimte zijn voor een hulphond naast de scootmobiel/rolstoel en ruimte voor een scootmobiel/rolstoel bij eventueel paaltjes die autoverkeer moeten weren. Er dient een ruimte van 1.20 meter obstakelvrij gehouden te worden. De conclusie is dat halfverharding geen probleem is, maar dat de maatvoering vaak het probleem is.

Educatieve route, rust- en informatiepunten

Langs de fietsroute kunnen verschillende rustpunten worden gerealiseerd die worden gecombineerd met informatiepanelen. Op de route-app kan een Engelstalige samenvatting van de informatie worden gegeven om ook buitenlandse toeristen van dienst te zijn.

Daarnaast kunnen de informatiepanelen gecombineerd worden met speel- en leertoestellen". In de buurt van een stuw met vistrap kan dit bijvoorbeeld door een onderwaterkijker en een zoekkaart van onderwaterdieren te plaatsen, waardoor kinderen meer betrokken worden bij het leven onder water. Nabij de verbinding met de oude turfvaart zou een 'kast' met turfplaggen geplaatst kunnen worden, waardoor de voorbijganger kan zien hoe turfplaggen eruit zien. Er zou een replica van een turfschip geplaatst kunnen worden in de vorm van een speeltoestel.

Wat meubilair betreft zijn er veel mogelijkheden. Voor een rustmoment met eten is een picknicktafel wenselijk. Op de foto's zijn voorbeelden weergegeven. Bij elke rustplaats moet een prullenbak staan. Het meubilair moet hufproof zijn. Hout past het beste in de natuur, maar ook kunststof is hiervoor geschikt. Sponsoring van banken door een onderneming of een andere partij is hierbij heel goed mogelijk. Ook hiervoor kan biobased materiaal gebruikt worden.

Figuren 4.3 & 4.4 & 4.5: Voorbeelden van bankjes tafels informatieborden

Ook zal er gekeken worden naar het type informatiepaneel dat langs de fietsroute geplaatst kan worden. In Nederland zijn verschillende informatieborden te vinden (zie figuren 4.5 & 4.6).

Dubbelzijdige informatieborden zijn het meest wenselijk. Op de ene zijde kan informatie gegeven worden over de bezienswaardigheden in de directe omgeving en aan de andere zijde kan de totale route en de exacte locatie worden weergegeven. Er moet nog gekeken worden naar:

- welke informatieborden en bankjes er geplaatst worden in het kader van de realisatie van het Inrichtingsplan Weerij-Zuid en hoe wij onze plannen daar op af kunnen stemmen;
- welke locaties voldoende ruimte hebben om ingericht te worden als rustpunt/speelplek

Wanneer er bij rustpunten bomen worden geplant zou gekozen kunnen worden voor zogenaamde "smulbomen" zoals een tamme Kastanje, Walnoot, Hazelnoot en eventueel fruitbomen.

4.5 Gezondheidsaspecten

Ten slotte blijkt uit een onderzoek uit 2015 van de Universiteit Utrecht dat fietsen daadwerkelijk tot een betere gezondheid en verlengde levensduur leidt. Voor elk gefietst uur leeft men gemiddeld een uur langer. Daarnaast leidt fietsen tot een betere luchtkwaliteit, verminderde verkeersdrukke en een verminderde ziektelast doordat mensen meer bewegen. Om deze redenen wordt het de politiek van harte aanbevolen meer te investeren in het verbeteren en uitbreiden van het fietsnetwerk.

Figuur 4.6 Informatiebord van het Flevo Landschap op Schokland.

5. Strategie

In dit ambitiesdocument is een mogelijke route langs de Aa of Weerijs beschreven die de bestaande schakels met elkaar en met het fietsknooppuntnetwerk verbindt. Daarnaast kan het fietspad niet gerealiseerd worden zonder voldoende draagvlak vanuit de politiek en de bevolking en is er geld nodig voor de realisatie. Er moeten nog veel stappen gezet worden. De feitelijke realisatie van het fietspad en de voorbereidingen hiervoor liggen binnen het takenpakket van de gemeente Breda en Zundert.

Onze strategie houdt in dat het draagvlak verbreed wordt, naamsbekendheid aan de nieuwe fietsroute wordt gegeven en voor de aankleding van de route geld wordt gevonden. Met aankleding wordt bedoeld het aantrekkelijk maken van de fietsroute door deze te voorzien van rustpunten, waterspeelplaatsen, informatiepanelen, een route-app en een brochure.

Prioriteit van stichting Fiets Mark en Weerijs is realisatie van een fietspad tussen de Bakkebrugstraat en het Kruispad. Op middellange termijn is prioriteit het gedeelte tussen de Bakkebrugstraat en de Wildertsedijk in Zundert en op lange termijn het gedeelte tussen de Wildertsedijk en de Belgisch-Nederlandse grens. Grensoverschrijdend richting Wuustwezel en Hoogstraten wordt nog onderzocht waarbij wordt gekeken of hiervoor Interregsubsidie bij de EU kan worden aangevraagd.

5.1 Financiering

Stichting Fiets Mark en Weerijs gaat donateurs, vrienden, sympathisanten en sponsors werven. Sponsors kunnen bijvoorbeeld banken of een informatiebord financieren wat extra reclame voor hen oplevert. Contact houden met onze samenwerkings- en ondersteuningspartners blijft ook een speerpunt. Een doorlopend fietspad komt door samen te werken weer een stukje dichterbij!

Daarnaast zullen subsidiemogelijkheden en andere mogelijke financieringsvormen onderzocht worden. Voor de realisatie van utilitaire fietspaden bestaan veel subsidiemogelijkheden, voor recreatieve fietspaden echter niet.

5.2 Onderhoud

De fietspaden zijn of worden eigendom van de gemeenten zodat verwacht mag worden dat zij het ook onderhouden. Om onderhoudskosten te kunnen besparen, kan het onderhoud van het fietspad worden opgenomen in de buurtparticipatie binnen beide gemeenten³.

Wanneer de gemeenten materialen beschikbaar stellen voor het onderhoud, kunnen vrijwilligers dit uitvoeren. Hierbij moeten wel duidelijke afspraken gemaakt worden over de aansprakelijkheid bij ongelukken en moet een vrijwilligersverzekering⁴ worden afgesloten.

Door het fietspad op te laten nemen in het knooppuntroutenetwerk is de bewegwijzering geregeld. Vrijwilligers controleren en onderhouden de bewegwijzering van het knooppuntensysteem.

³ In Breda is veel bewonersparticipatie. Mensen kunnen zich via *Opgeruimd Breda* opgeven voor een Wijkdeal, als vrijwilliger (Opgeruimde Bredanaar) of voor een klasse-deal (voor scholen en klassen). (*opgeruimdbreda.nl*) De wijkdeals zijn terug te vinden op de landelijke participatiekaart (*participatiekaart.nl*) Momenteel is er binnen Breda nog geen wijkdeal te vinden voor het onderhouden van een fietspad, maar wat niet is kan zeker nog komen!

⁴ Een voorbeeld van een dergelijke samenwerking is het Mastbos in Breda. De eigenaar van het Mastbos en dus de paden, is Staatsbosbeheer. Deze paden worden door vrijwilligers onderhouden. Staatsbosbeheer stelt de materialen beschikbaar, waarna de vrijwilligers met behulp van deze materialen de paden onderhouden en herstellen.

5.3 Draagvlak uitbreiden en netwerken

Het is daarnaast erg belangrijk om aan te sluiten bij initiatieven die het fietsen in Brabant promoten of nieuwe paden ontwikkelen, zoals die van:

- VVV Zundert (PRET) en VVV Breda;
- Baronie FietsHotspot (Breda 076) <http://www.breda.nl/fiets>
- Breda BiciCletta (facebook);
- Ons Brabant Fietst. Het platform www.onsbrabantfietst.nl is onderdeel van de samenwerking tussen Brabantse fietspartners zoals Provincie Noord-Brabant, NHTV Breda, Routebureau Brabant, waarvan de coördinatie ligt bij VisitBrabant, Fietsersbond, Wielersportbond NTFU en diverse gemeenten⁵.

In samenwerking met deze partners kan op lange termijn gekeken worden hoe er meer toeristen naar deze omgeving getrokken kunnen worden. Gedacht kan worden om rond de Aa of Weerijs een breder aanbod van recreatieve voorzieningen te realiseren zodat er verschillende “typen” toeristen naar deze omgeving komen, zoals:

- visstoeppen, boot- of kanoverhuur;
- nagaan of het fietspakket compleet is, in de gemeente Zundert is (nog) geen mogelijkheid om de fiets bewaakt te stallen;
- marketing om toeristen te trekken die langdurig in de omgeving verblijven voor een vakantie;
- elkaar versterken door fietsverhuurders, fietsmakers, Kamu, horeca, B&B's etc. reclame te laten maken voor onze fietsroute, waardoor hun klantengroep en onze naamsbekendheid gaat groeien;
- nieuwe bestemming voor het concept “happen en trappen”;
- een horecagelegenheid in de verschillende dorpen te laten fungeren als ‘Baroniepoort’: een centraal gelegen onderneming die als entree voor fiets- en wandelroutes kan dienen. Het biedt ruimte voor parkeren, rusten en versterken van de innerlijke mens. ‘De Baroniepoort’ is een initiatief van Landstad de Baronie;
- het ontwikkelen en promoten van de fietsdriehoek, in samenwerking met Vereniging Markdal en Markkant.

5.4 Weerijs Experience

De Weerijs Experience wordt mogelijk een project om een fietspad én een kanoroute naar de oorsprong van de Weerijs aan te (laten) leggen. De ontwikkeling van biobased materiaal en de

kanoroute gebeurt in dit kader door derden. De kanoroute kan lopen van Nationaal Park de Biesbosch naar Braken/Wuustwezel .

Om de kano's de stuwen in de Aa of Weerijs te kunnen laten nemen, worden zogenaamde “kanoglijgoten” van biobased materiaal ontwikkeld.

Wellicht een symbiose tussen kano en fiets!

Een Europese primeur in het vooruitzicht, welke gemeente wil dat nou niet?

Figuur 5.1 kayak carry bron: www.surfcaddy.com

⁵ Via het platform werken Brabantse fietspartners samen aan een bereikbaar en aantrekkelijk Brabant, voor zoveel mogelijk fietsers. Hierdoor wordt Brabant op de kaart gezet als dé fietsprovincie van Nederland. Het platform richt zich op recreatieve, sportieve én forensfietsers.

5.5 Logo branding marketing

Het is noodzakelijk om dit initiatief een duidelijk "gezicht" te geven. Daarom hebben we besloten het fietspad de volgende naam te geven:

Van Nassau tot van Gogh

KANO door de Weerij
FIETS langs de Weerij
LOOP langs de Weerij
EET langs de Weerij

Zo wordt het zuidelijke deel van de Baronie van Breda goed op de fietskaart gezet!

Bijlage: beoogd tracé fietspad

Lay out: Anke Doomen
tekst: Yvonne Bogaert
foto's: Anja van den Berg en Agnes Goderie
eindredactie: Annemiek van der Made

	trace	planning
Lichtblauw	Bestaande (fiets-) paden en fietspaden die gerealiseerd worden op basis van Inrichtingsplan Weerij-Zuid onderroepelijk 6-11-2013 <ul style="list-style-type: none"> Beekpad langs water tussen de Watermolenstraat en de Lange Dreef Rijsbergen door Krabbenbossen tussen Montenslaan en Tweogelandenbrug Montenslaan richting Oversebaan Breda Brug over Aa of Weerij vanaf de Hofdreef Rijsbergen 	Maatregelen uit Inrichtingsplan Weerij-Zuid zijn uiterlijk voorjaar 2017 gereed
Rose	Aandachts- en knoepunten gemeente Breda A1 Zwartpark K1 pad (dijk) tussen Zuidelijke rondweg en dr. Balerburglaan K2 Trippelenberg	Deze punten moeten uiterlijk in 2017 opgelost zijn
Rode streep	Knoepunt 3 Kruspak-Bakkerbrugstraat gemeente Zundert	Prioriteit BfMA 2,85 km
Rood / veel stippen	Knoepunt 4 Bakkebrugstraat-Wildertsedijk gemeente Zundert	
Rood / weinig stippen	Knoepunt 5 Wildertsedijk-Belgische grens gemeente Zundert	
Zwarte stippen	Grens gemeente Breda-gemeente Zundert	
Donkerblauw	Rivier Aa of Weerij	

Fietspad langs Aa of Weerij

Bijlage 2: Indicaties van mogelijke inkomsten op jaarbasis voor recreatieve bedrijven in de omgeving van Zundert en Breda (BFMA, 2015) (4.1)

	Inschatting of telling	Aantal fietsers	Verbruik	Inkomsten voor horeca in omgeving fietspad op jaarbasis
Gemiddeld aantal per weekenddag: 1250⁶	Gerekend met schatting dat 70% van de recreatieve fietsers uit nabije omgeving komt	Aantal fietsers per weekenddag: 875 Per jaar ⁷ : 20125	€ 2,71 pp/pfietstocht in NB (verbruik pp/pd afkomstig uit directe omgeving)	€ 54.538
Gemiddeld aantal fietsers per weekenddag: 1250	Gerekend met schatting dat 10% van de recreatieve fietsers, Nederlandse toeristen zijn die dagtochten maken en niet uit nabije omgeving komen	Aantal fietsers per weekenddag: 125 Per jaar ⁸ : 2875	€ 18,86 pp/per uitstapje, niet afkomstig uit directe omgeving en dagtrip	€ 54.222
Gemiddeld aantal fietsers per weekenddag: 1250	Gerekend met schatting dat 5% van de recreatieve fietsers vakantie houdt in de omgeving	Aantal fietsers per weekenddag: 62 Per jaar ³ : 1426	Per persoon per vakantie wordt gemiddeld € 324,- uitgegeven. Uitgaande van een midweek vakantie komt de besteding op € 80,- pp/pd	€ 114.080 ⁹

	Inschatting of telling	Aantal fietsers	Verbruik	Inkomsten voor horeca in omgeving fietspad op jaarbasis
Inwoners Breda Op basis van inwonertal 1-4-2015 (181.775 inwoners).	Gerekend met de schatting dat 25% van dit inwonertal <u>eenmaal per jaar</u> gebruik maakt van het fietspad langs de Aa of Weerijs:	45.500 aantal fietsers/jaar	€ 2,71 pp/pfietstocht in NB	€ 123.300
Inwoners Zundert Op basis van inwonertal 1-1-2015 (21.363 inwoners)	Gerekend met de schatting dat 25% van dit inwonertal <u>eenmaal per jaar</u> gebruik maakt van het fietspad langs de Aa of Weerijs:	5.340 aantal fietsers/jaar	€ 2,71 pp/pfietstocht in NB	€ 14.473

⁶ Het gemiddeld aantal fietsers per weekenddag is berekend met de uitkomsten van de tellingen van het Bels Lijntje (gemiddeld aantal: 850) en het snelfietspad tussen Etten-Leur en Breda (gemiddeld aantal: 1650). Het gemiddelde van 1650 en 850 bedraagt: 1250.

⁷ Gerekend met geschat aantal van 23 weekenden per jaar met goed fietsweer op jaar basis.

⁸ Aangezien er ook door de week Nederlandse toeristen en dagjesmensen van het fietspad gebruik zullen maken is deze aanname voorzichtig te noemen.

⁹ In dit bedrag zit ook het bedrag dat besteed wordt aan B&B of hotelovernachting.